

Актуальні питання накопичення твердих побутових відходів у сільських урбанізаціях

А. М. Матросов, О. І. Любинський, Т. В. Душанова

lubin.alex@gmail.com

Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., Україна

Згідно з офіційними статистичними даними, за один рік в Україні утворюється понад 11 млн. тонн твердих побутових відходів (ТПВ), з яких лише 5,8% проходять переробку, а решта 94% потрапляють на сміттєзвалища та полігони. На сьогодні загальна площа усіх об'єктів захоронення ТПВ становить понад 9 тис. га (1,5% від загальної площі держави), при чому 99% з них не відповідає європейським вимогам, а половина потребує паспортизації.

Одним з напрямів вирішення проблеми накопичення ТПВ вважали їх термічну утилізацію. Щорічно в Європі спалюють понад 80 млн тонн відходів, але, на думку європейських експертів і активістів, сміттєспалювальні заводи вводять в оману інші країни, презентуючи спалювання як вирішення проблеми поводження з відходами. Такий екологічний виважений підхід країн Європейського Союзу повинен спонукати органи місцевого самоврядування України до запровадження технологій переробки комунальних відходів на місцях. Завдання не є простим, особливо для сільських громад, які не мають економічних, організаційних та освітніх можливостей — таких, як міські муніципалітети. Традиційне поводження з побутовим сміттям можна розглянути на прикладі с. Грушка, що входить до складу Староушицької об'єднаної територіальної громади (Кам'янець-Подільський р-н Хмельницької обл.), де чисельність населення становить 495 мешканців.

Станом на 2020 рік у селі організовано нероздільний збір ТПВ, які видаляють у відпрацьований піщаний кар'єр, розташований на півдні від сусіднього с. Каштанівка. На території населеного пункту відсутні контейнери для збору ТПВ. Мешканці накопичують сміття у поліетиленових пакетах, тимчасово зберігають в межах свого господарства. Кожного 15 і 30 числа місяця збирають сміття неспеціалізованою вантажною технікою і відправляють в місце видалення (піщаний кар'єр). Кількість утвореного та накопиченого ТПВ не фіксується, але, з огляду на середнє значення об'ємів утворення сміття у сільській місцевості 230–250 кг/люд./рік, становить 113,85–123,75 т/люд./рік. У складі ТПВ постійно збільшується вміст паперу, пластмас, фольги, скляних банок, поліетиленових плівок та інших пакувальних матеріалів. Особливо великі сезонні коливання харчових відходів — з 28% навесні до 42% і більше влітку і восени. Сміття накопичується у непідготовленому для цього місці (піщаний кар'єр), що супроводжується забрудненням території фільтратом з ТПВ. До впровадження вивозу сміття територіями для накопичення відходів слугували околиці населеного пункту: лісосмуги, ліс та яр, який простягається через село. Навіть після впровадження організованого вивозу сміття і здійснення просвітницької роботи певна категорія населення продовжує поповнювати стихійні сміттєзвалища. Утворені стихійні сміттєзвалища лише частково ліквідовані. Більша частина таких об'єктів вже поросли рослинністю, що ускладнює їхнє виявлення та ліквідацію. Після злив на територіях нижчих по рельєфу від населеного пункту можна натрапити на значну кількість відходів, які накопичуються у ярах на берегах р. Жванчик.

Отже, заходів з організації збору побутового сміття недостатньо. Здійснення організованого контролюваного і роздільного збору ТПВ, виділення цінних матеріалів і вторинної сировини дасть змогу ліквідувати утворені стихійні звалища сміття, отримувати прибуток і створювати робочі місця.